

Акінчиць Н.Г.

ПАРЛАМЕНТ ФРН ШУКАЄ СВОЮ МОВУ

У день із 8 на 9 травня 1945 року грос – адмірал (Дёниц) Деніц проголосив беззастережну капітуляцію фашистської Німеччини. Друга світова війна закінчилася повною перемогою Радянського Союзу і його союзників. У Ялті в 1945 році відбулася знаменита Ялтинська конференція, на якій глави трьох Великих держав: Сталін (СРСР), Рузвельт (США) і Черчілль (Великобританія) – у результаті обговорення ситуації Другої світової війни вирішили розділити Німеччину на чотири окупаційні зони. США, Великобританія, Франція й Радянський Союз взяли владу в Німеччині на себе. У трьох західних окупаційних зонах розвиток здійснювався за принципами суспільного ринкового господарства й демократії. У східній зоні панувала диктатура. 23 травня 1949 року було затверджено Основний Закон Федеративної Республіки Німеччини. Цей Закон носив тимчасовий характер. Остаточний варіант повинні були прийняти після відновлення єдності Німеччини. Німецька Демократична Республіка була утворена 7 жовтня 1949 року. Бонн став столицею ФРН, Берлін – столицею НДР.

Таким чином дві німецькі держави обрали різні шляхи розвитку. Отже, НДР (1949–1990) була реально існуюча (відповідно до міжнародного права) держава. «Як не парадоксально, точно до 40-ї річниці її утворення, а саме Горбачовим, що приїхав на Східноберлінський ювілей, було спрямовано журналістам незабутні слова: «Хто прибуває занадто пізно, того карає життя». Цей абстрактнозагальний, скоріше, ніж мудрий, вислів кремлівського голови роз'яснював також минуле недвозначно, що, відходячи до тодішнього керівництва НДР, на противагу до політики демократизації Радянського Союзу й СЕПН, із Москви НДР не повинна була більше очікувати на жодну політичну або військову підтримку. *Це була дипломатична вказівка на політичну волю громадян НДР.* Пропозиція Горбачова, ефективність якого була саме в тім, що він явно порушував увесь Griceschen – основні принципи бесіди» (1, с. 116). Поштовх дав доказ *«політичної сили слова»*. Парламент НДР (Народна палата) існував, наприклад, так само довго, як НДР, громадяни якого повинні були представляти депутатів. В 1949 р. поспішно заснована Тимчасова Народна палата переходила в 1950 р. у Народну палату, що пережила в цілому 10 строків повноважень законодавчого органу. Посилаючись на внутрішню організацію, а також комунікативний стиль і форми комунікації можна розділити 41 рік парламентаризму НДР на 3 частини:

1. НДР, або «бетонна фаза»: від 7 жовтня 1949 р. (її початок);
2. Народна палата до 13 листопада 1989 р. (суперечка про неї);
3. «Поворот», перехідна фаза: з 13 листопада 1989 р. по 7 березня 1990 р. (її кінець);

У 1990 році було останнє засідання першого вільно обраного парламенту НДР.

Типи парламенту. Більш ніж 150-літніми війнами, революційними переломами й реставраційними фазами неодноразово було зламано історію німецького парламентаризму. Парламенти змінилися, але також і роль, яку повинна грати пленарна дискусія, змінилася. Функції, що вони виконують у межах їх відповідної політичної системи і у вигляді їхньої внутрішньої організації, можна відрізнити. Німецькі центральні парламенти можна розділити грубо на 6 типів:

1. Демократичний парламент обговорення (Німецький Constituirende національні збори у Франкфуртській церкві Пауля в 1848/49 рр.), з різною думкою;
2. Парламент – алібі (Ерфуртський парламент союзу, Північнонімецький рейхстаг, по-німецькому рейхстаг, до 1918 р.), що походить із вільних виборів, але наділений тільки обмеженою компетенцією від держави.
3. Демократичний робочий парламент і, відповідно, бойовий парламент;
4. Парламент акламації (Народна палата в 1949–1989 рр.);
5. Демократичний партійний парламент, або парламент вітрини;
6. Говорять також про «Імператорський рейхстаг».

Стосовно участі в законодавчому процесі, то панування СЕПН і парламентської демократії різко розділено. Народна палата за виборами від березня 1990 року, служила єдиний вищій меті – об'єднанню НДР із Федеративною Республікою Німеччини. Парламент, основне завдання якого складається у власному саморозпуску, може описуватися як *«парламент виконання»*. Розроблено кілька спостережень, які подано в цій статті, щодо мови Народної палати безпосередньо після *«повороту»* і, відповідно, по виборах у березні 1990 року.

Парламент без парламентської мови.

«... ваші самі таємні потяги тирана закутуються в слова чесноти!» F. Nietzsche.

Після утворення Федеративної Республіки Німецька народна рада декларує себе в 1949 році, негайно, до Тимчасової Народної палати. 7 жовтня 1949 р., пояснює Вільгельм Пік, що з'являється в повідомленнях як *«голова»*, відкриває засідання та засновує Тимчасову Народну палату Німецької Демократичної Республіки. Потім додає зауваження: «розрив Німеччини загострюється внаслідок заходів західної окупаційної влади за підтримки західно – німецьких політиків із кожним днем і припускає такі форми, що життя й майбутнє німецького народу перебувають під загрозою, і його національне існування поставлено під сумнів». На заході вибори Німеччини означали розмір *масового обману*. Це не сумнів, що можна було проводити маси в Західній Німеччині, коли вони голосували за ці партії. Однак вони довідалися вже в короткий час, що ніяка допомога не дістається німецькому народу, а, навпаки, втручаються армійські губернатори з загостреними заходами, щоб провадити свою диктатуру в німецький народ. Тепер дерева імперіалістичних сил ростуть не в небо, їм протистоїть великий табір миру. Завдання німецького народу – захищатися в цей табір разом із силами, які мають вирішальний вплив у цьому таборі, боротися за мир в усьому світі. Німецькою народною радою

ухвалено це рішення, і Національний фронт показує цю дорогу. Необхідно докласти всі сили. Усім партіям і масовим організаціям, які об'єднано в народну раду, кувати цей бойовий фронт у спільноті з національно – свідомими колами в Західній Німеччині і діяти таким чином, що ми, нарешті, **«єдність Німеччини відновимо й відпорену частину Німеччини знову повернемо»**, щоб впливати таким чином на загальну роботу окупаційної влади.

Мова Народної палати. Німецький Бундестаг розглядається у вигляді **«змішаних форм»**. Виглядає виразно, як тут **неправда** врочисто вступає вже на перше засідання Тимчасової Народної палати. Ми чуємо мову класного борця: **«маси»**, **«масові організації»**, але також мову Холодної війни: **«імперіалістичні сили»**, **«окупаційна влада»**, **«диктатура німецького народу»**, **«Strangulierungsmassnahmen»** тощо. Очевидно, ми бачимо власний подвійний розумовий контраст, **поряд з миролюбством – бойовничі метафори: «боротися за табір миру», «за мир в усьому світі», «Національний фронт», «бойовий фронт»** кують і зміцнюються таким чином, що **«ми повернемо відпорену частину Німеччини»**. До виявлення бажання національної єдності, з сьогоднішньої точки зору, НДР повинна знову **«повернути»** ніби відділену Федеративну Республіку Німеччину і приєднати, звичайно, **«соціалістичний табір»**. «Пізніше мають для цього, аж до кінця 50–х років, безперервне непочуте гасло, що знайдено на заході: **«Німців за столом!»** (2 : 238). Рієск говорить: «Обіцянка й безпека, а також створені нами установи – Народну палату й уряд, які заробляють довіру, і що ми виконуємо всі ці зобов'язання сумлінно, які Потсдамська угода сили – союзників покладає на нас, що ми будемо вести надалі політику, що підтримує мирну політику й дасть нам довіру народів. Безпосередня єдність партій тут, на сході, – це великий плюс порівнянню з партіями на заході Німеччини. Вона – гарантія того, що ми успішно подолаємо ці труднощі також і у важкі періоди нашого подальшого розвитку». Надалі, в ході цієї промови голови, знаходять недоліки, що **«західна окупаційна влада»** докладе зусиль для відродження економіки НДР. Розвиток відносин між Сходом і Заходом був складним. Для Рієск є дорога – здійснювати найтісніші економічні зв'язки з Радянським Союзом, **«вихід із необхідності потреби й дорога до миру»**, у той час як дорога на захід – це дорога **під диктатом західної окупаційної влади**, що значить дорогу в нестаток, у невпевненість і у війну. Процес при голосуванні виглядає таким чином, що голова просить згодних із законом депутатів підводитися з місць. Відразу всі підводяться, немає голосів проти або відмов. Тому Рієск може встановлювати потім одногосність цього рішення. Таким же чином відбувається вибір президії Народної палати. Вибраний президент, Йоханнес Дикманн (ЛДП), повідомляє, що він готовий віддано і рішуче працювати на благо Німеччини: «З вашої довіри у наші руки», і одержує у відповідь **«жваве схвалення»**. Дикманн визначає Тимчасову Народну палату як **«палату роботи»** і використовує це як аргумент для того, щоб вводити наступні слова в обіг порядку денного. Надійним засобом схвалення і без якого–небудь обговорення стане потім Закон «Про Тимчасовий уряд Німецької Демократичної Республіки», у якому Закон вирішував питання утворення Тимчасової земельної палати Німецької Демократичної Республіки, і Закон «Про Конституцію Німецької Демократичної Республіки». Дикманн обіцяє депутатам, що закони буде **«невідкладно віддано у володіння друкованого видання»**. Також, у випадку прийняття Закону «Про утворення Тимчасової земельної палати», Народна палата одночасно прийняла в першому й у другому читанні одногосно закон, **що не існував дослівно**. Як дивно, так і характерно, що й без того **вкрай бідний на репліки парламентаризм НДР** починав саме із **закликів**, у яких знаходили недоліки, що в момент голосування за Конституцію депутатами відповідні друковані видання не існували. Уже ця формальність роз'яснює, що тут перевага надавалася **плюралістським ідеям** із самого початку. Наступним кроком президента, щоправда, є прохання до депутатів, щоб вони займали певну позицію відносно **«спільного законопроектів всіх фракцій»**. Президент може встановлювати тепер, що закон прийнято одногосно. Дикманн підкреслює **«думку відповідальності всіх»** і виражає впевненість, що добрий геній цього будинку буде також добрим генієм усієї Німеччини. Наступна парламентська особливість у тім, що президент Народної палати, потім Отто Гротеволь доручає формування уряду. Нарешті, знування над демократичним парламентаризмом зроблено, Дикманн знаходить багатозначне обґрунтування для швидкості рішень, що дає можливість досягти **«швидкої згоди між відповідними фракціями»**. Дикманн вважає, у всякому разі, це **«гарним початком»**, **«будинку навіть у його роботі налагодився»**. «Призначення тимчасового явища Народної палати, земельної палати й уряду відбувається також одногосно. Але також і при цьому голосуванні Дикманн із парламентською характерною рисою дає зрозуміти, що він просить саме простоти від тих депутатів, які хочуть погоджуватися зі зразком, **«залишатися на другий рік у їхній Конституції»**, тобто, у той час як він просить їх, тих, які хочуть голосувати проти заяви й, відповідно, утримуватися від голосу, підводитися зі своїх місць» (3, с. 7). «Рішення про скликання Тимчасової земельної палати на вівторок, 11 жовтня 1949 року, о 12 годині, до установи й виборів президії» спеціально декларується як «повідомлення», і запитується одночасно згода на запропонований строк. Дикманн може приймати згоду в депутатів і, звичайно, **не бачить «ніяких голосів проти»**. Він також не бачить їх, коли наступне засідання Тимчасової Народної палати й земельної палати повинно встановлюватися на другу половину того ж дня (11 жовтня). «Після того, як президент попросив депутатів, щоб вони ознайомилися також із порядком денним наступного засідання Народної палати **«погоджуючись»**, перше засідання Тимчасової Народної палати почалось обіцянкою всім миролюбним народам, що закінчує роботу Народна палата Німецької Демократичної Республіки як перша й остання мета завоювання їх миру», зі словами подяки на адрес Радянського Союзу, з разючим патріотичним заклик до **«непорушної єдності всіх німецьких людей у нашій німецькій Батьківщині»**, і з ним також, під тиском закриття і центрування, підкреслено **«патетичний вигук і вітання»: «Хай живе Німеччина!»**, при якому присутні підводяться. **«Ти – корабель, Німецька Демократична Республіка, під твоїми квітами чорно – червоного золота в щасливу подорож!»** – говорить президент Народної палати Дикманн наприкінці 3 – го

засідання о 12.10.1949 року. Він вирішує 21-ше і останнє засідання Тимчасової Народної палати. Ми впевнені, що всі сили, що хочуть миру, нададуть нам подальшу допомогу в нашій відбудовчій роботі, що веде до непорушної єдності всіх німецьких людей у нашій німецькій Батьківщині. **«Хай живе Німеччина!»** Тривалі бурхливі оплески, депутати піднімаються і починають співати Німецький національний гімн! На це кричить Jendretzky: «Наша Німецька Демократична Республіка і її президент Вільгельм Пік хай живуть довго, довго!» (3, с. 548). Президент Дикманн робить зауваження щодо питання возз'єднання: «Ми надсилаємо наші вітання про штучні й неспроможні межі державних кордонів у Німеччині Заходу і всім людям доброї волі, які там живуть. Ми знаємо, що більшість гаряче бажає возз'єднання Німеччини назавжди. Ми будемо займатися нашою роботою, наскільки в нас вистачить сил і можливостей, щоб прагнення повернути німецьку єдність полегшилося нам всім огидним якостям і труднощам на зло, які штучно споруджуються перед нами» (3, с. 16). Цікаво також з лінгвістичної точки зору, що на засіданні Народної палати до 13 листопада 1989 року розливається **приплив наруж і докір неправди** про **«імперіалістичного класового ворога», «жсителів Бонна»** або **«держави Аденауера»** (3 : 16). «З тих пір, з 1949 р. по 1989 р. робота Народної палати і її **«соціалістичний»** хід переважно проникнуті духом класової боротьби. У дійсності щодо цього не дивно, «щоб і без того рідкі засідання Народної палати майже не знаходили ніякого інтересу у громадськості НДР» (4). У той час як ніяка дискусія не відбувається, і те, що стосується теми **«Воля печатки»**, те саме західнонімецьке населення живе під диктатурою найбільшого капіталістичного концерну неправди у всій Західній Європі. «Лінгвістичний принцип цієї ідеологічної Kampfssprache (мовної боротьби) – це негативна оцінка. У зовнішньополітичних частинах засідань Народної палати 50 – їх і 60 – їх років **переходять до агітації й наклепницької мови націонал – соціалізму**, по-соціалістичному перевернені. Професор доктор Клемперер сказав: «Як Ви знаєте, **вирази «агресивні»**. Чи було потрібно ставити в німецькому законі **«агресивні»** і **«імперіалістичні»** німецькі слова. Від цього відмовлялися з обґрунтуванням, що стає очевидним. **«Агресивними»** і **«імперіалістичними»** є слова, які вкладає сьогодні всесвітньо, юридично формально й по-діловому» (5 : 167). Дикманн **«не чує»** ніякого протиріччя й **«дає дозвіл на встановлення порядку денного»**. Пізніше він повідомляє, що президія вже ухвалила цей статус «на його сьогоднішньому засіданні» і додає потім: «Ми видали такий статус і повинні йти, тому що ми ще не володіємо регламентом парламенту». Далі Дикманн спонукає негайно формувати комітет регламенту, для того, щоб бути гарантованим. Проте, щоб чіткіше дотримуватись порядку денного, президент запитує згоди на те, **«щоб цей порядок затверджувався сьогодні»** і дякує за те, що це відбулося. Дикманн просить про повноваження президії щодо указу порядку і негайної згоди на введення в дію. «Народна палата «НДР», або «Beton-Pase», була чисто стверджувальним органом, визначення якого полягало в тому, що законопроекти, рішення й персональні рішення відповідного уряду за допомогою аккламацій приймалися одногосно. Ваш склад створив гарантію того, що відкрите протиріччя й розбіжність були відсутні до 13 листопада 1989 року. Стара Народна палата складалася з фракцій, чисельний склад яких вирішував не виборець, а твердий код розподілу. У парламенті НДР були тільки депутати СЕПН. «Депутати Volkskammer (Народної палати) обговорювали і вирішували на засіданнях Народної палати колективно основні питання розвитку Німецької Демократичної Республіки» (6, с. 169).

Бундестаг від 4 жовтня 1990 року. «Хоча Народна палата була за Конституцією (§48) єдиний verfassungs – законодавчий орган НДР і повинна була вирішувати «основні питання державної політики», її фактичне значення до 40 – а років її існування безупинно зменшувалося. Це можна бачити також у тім, що вона збиралася, зрештою, лише три рази на рік. Всемогутня за Конституцією Народна палата була «неспроможна на практиці повністю». Спрямовуючись комітетами СЕПН, законодавча ініціатива виходила здебільшого з Ради міністрів. Комітети консультують і надають Народній палаті формулювання законопроектів, що не відрізняються істотно від зразка. Як правило, у Народній палаті відбувається тільки читання. Доповідачі відповідних комітетів повідомляють пленум про подання й можливі модифікації. **Можливі розбіжності в комітеті не прибувають до мови.** Потім представники фракцій виражають згоду з проектом. Голосування дає очікуваний одногосний результат. «Під бурхливі оплески й вигуки «Браво!» президент Вільгельм Пік вступає до залу і вітається з президентом Народної палати доктором Дикманном. – Abg. Jandretzky: **«Хай живе наш шановний президент Вільгельм Пік ! Ура!»** (6, с. 171). Подібні **овації схвалення** жертвуються за особливими заявами президента Народної палати, у зв'язку з промовою прем'єр-міністра й, відповідно, його заступника, або наприкінці гостьових обігів державних діячів з соціалістичного закордону. В основному вважається, що **більш вищих ступенів схвальної шкали досягає мова** вищих функціонерів партії й держави. Уже погляд на хоча типове, але для парламентської загальної комунікації, очевидно, маргінальний феномен як репліку (**Burkhardt в 1993**) викриває **специфічний стиль** парламентаризму Народної палати й разом з тим зовсім, що здійснює гегемонію, структуру тоталітарної системи СЕПН: на 155 оцінених в цілому 1357 реплік, даних Народною палатою за перші 20 років, можна підтверджувати (із цього в 1 виборчому періоді – 588, в 2. – 378, в 3. – 286, в 4. – 48 і в 5. – 57 реплік). Загальне число **реплік** 2-х декад Народної палати НДР відповідає, таким чином, приблизно виходу продукції реплік від 1,5 до 2 днів засідання в Німецькому Бундестазі. Не менше ніж 915 з 1357 **установлених реплік** початку 20 років були згодою: **«Прекрасно!»** і ними керувалися, переважно, представники уряду. 196 реплік – **«Огорожа навколо будмайданчика!»** **Заклики були завжди неодоброзичливі**, й до них ставилися так само, як і до 45 **«Тьфу!»** Заклики в цитатах західнонімецьких і, відповідно, західних політиків та газет або в описах **«імперіалістичної»** політики обох напрямків: згода на урядову політику й відхилення зовнішньополітичного супротивника – **ворога**; ці заклики, відповідно до запропонованого строку, були **«наочним консенсусом»**. У Народній палаті **репліка – це засіб виготовлення згоди**, а не демонстрація розбіжності. Обговорюють не один проти одного, а один з одним проти третіх осіб. Тільки 208 реплік виходили за згадані короткі заклики стандарту, й потрібно було вилучати в стенографії

графічному записові в дослівному тексті. Краща частина цих реплік була знову від членів уряду. Уже голе число цих реплік урядового банку (55) вказує на гегемонію, що здійснює структура Народної палати. Не менше ніж 16 реплік у демократичному парламенті, що *абсолютно не пасують офіційним реплікам*, походили від Отто Гротевольа самоособисто, навіть 22 – від

Вальтера Ульбріхта. Ці репліки лунали частково як *заклики й глузування* з політичного супротивника. Однак вони можуть бути, наприклад, у *формі риторичних питань – догани* ораторам партій і масових організацій. У будь-який час ці репліки роз'яснюють, де в НДР «музика грає». У ранній фазі Народної палати можуть утримуватися *зовнішньополітичні заклики, глузування, які не служать* в остаточному підсумку нічим іншим як *демонстрацією згоди*, при нагоді, навіть грі слів.

Парламент ФРН шукає свою мову. Народна палата після «повороту». Засідання від 13 листопада 1989 року починається з нововведення в історію Народної палати. Після відходу старої президії її новий президент вибирається вперше не одногосно за допомогою аккламації, а лише «мажоритарно» – таємним голосуванням. Наступна суперечка документує *акт політичного і мовного самозвільнення парламенту* від затикання рота за допомогою диктаторського режиму. Поступово знову повертається парламент, якому перешкождали десятиліттями в виконанні свого доручення як найвищого органу державної влади – критичний парламентаризм. З великим напруженням депутати вчать цьому – *називати правду привселюдно*. «Як події пізньої осені 1989 року, коли був перший дійсний політичний переворот у НДР, що був проінформований засобами масової інформації й був би зовсім неможливий без них, імовірно, те самозвільнення парламентаризму НДР також відбувається в присутності засобів масової інформації. Найбільш чітко це показано на початку промови депутата FDJ Анфельда» (7, с. 265). Це діагностована «діалогова» комунікативна ситуація пленарної дискусії. Тут з'являється третій, фізично не присутній, Trialogpartner, як звичайний «парламентаризм вітрини», але очевидно, що важливу роль відіграє дійсний парламентський Binnendialog (внутрішній діалог). «Всебічна демократизація», «демократичне відновлення соціалізму», «соціалістична ринкова економіка», «плюралістичний соціалізм», «соціалістична демократія», «безповоротність», «відновлення нашого соціалістичного суспільства», «людяно – більш гідне й більш привабливе», «гідний життя й гідний любові соціалізм», «вища якість життя», «демократію в соціалізм», курс «туди до великої демократії, туди до уніфікованої держави НДР, що заробляє властивість «по-соціалістичному» як синонім людяності й, воістину, народного панування» (8, с. 236). «Вимоги *поступового відродження мови й дієздатності Народної палати, що повернулася, поряд із твердженням демократичного виборчого закону й нового партійного закону, а також ліквідації захисного заняття клієнта, і повторне призначення парламенту НДР у його конституційно – гарантованому праві, тому що «народне панування», як про це говорить представник фракції СЕПН Jarowski, парламент, Народна палата, справді вирішує основні питання державної політики» (8, с. 232). Важливо, щоб «уряд контролювався тільки Народною палатою, тільки нею, як це визначає Конституція» (8 : 237). «Ніхто не може більше дозволити собі право обходитися з без компетенції парламенту на будь-яких рівнях або обмежувати її» (8, с. 235). Схоже, представники інших фракцій також висловлюються з цього питання. Народна палата подає позов її конституційнописьмово завіреного права; тільки з цим наочним визнанням парламентської демократії, здається, доло панування СЕПН і повернення до принципу правової держави остаточно скріплено печаткою.*

Мова Народної палати. Критичний потенціал цього першого засідання Народної палати після відкриття кордонів полягає у *різних докорах старому урядові*, які виявляються у вживанні, наприклад, ціннісних слів і понять моралі: «провальні рішення», «обмануті», «політична гордовитість і самовдоволення», «терпимість обтяжуючих диспропорцій у межах і між галузями економіки», «недостатнє включення громадян у рішення», «їхня постійна опіка», «бюрократизм, що натирається воском», «випадки функціонального зловживання й корупції», «занепад довіри», «втручання в законно відрегульовану компетенцію органів нашої держави», «відмова й помилкова дія», «політичні й економічні провальні рішення», «лицемірство», «пристосування й опортунізм», «політичний параліч СЕПН», «безумовно, тому що незручно з рішенням», «незаконне домагання влади», «зловживання владою», «неуцтво заради народу», «порушення довіри в суспільстві», «зловживання службовим становищем і корупція», у якій керувало «суспільне зобов'язання фізичного й морального виснаження» (8, с. 243). На останньому, третьому, засіданні Народної палати ставиться питання про те, що відступили від президента Народної палати, а також про членів Ради міністрів, які попросили про звільнення з посади. Ця частина засідання проводиться способом переходів, подібно принципу поїзда. Якщо буде зтягнуто німецьку молодь у конфлікт, то впливають пропозиції, у яких проявляється вся безпорадність тодішнього керівництва й, тому мабуть, підходить *метафоричний опис* складної політичної ситуації в НДР пізньої осені 1989 року. Ми були в становищі, що вразило всіх нас, і нас наштовхнуло це становище на те, що ми не знали в той час відповіді. Це було завдяки особливості цього становища, таким чином, що 40 років соціалізм був під нашими ногами, а тепер wegrutschten (вислизав геть). Ми були готові до діалогу. Тут велося: «Для демонстрації демократії на все згодні». Але в Народній палаті ми повинні були дати конструктивні відповіді, а я не мав їх на той час. Втрата реальності, наївність і замішання застарілого колишнього керівництва стають усе чіткіші протягом суперечки. Далі йде мова про зловживання депутатів службовим становищем: «Я прошу вибачення дуже відверто за все у Вільної Німецької молоді. Мені не по собі, що я потрапив з ними в конфлікт. Тут говориться про те, що було зловживання службовим становищем, що я виказував товаришів. Із цього приводу я можу сказати: «Я ніколи не зловживав службовим становищем, я виконував свої обов'язки по совісті, напевно, не завжди добре, але я робив свою роботу завжди чесно» (8, с. 253). До кінця суперечки голова Ради міністрів Stoph спеціально бере на себе «політичну відповідальність за все те, що уряд розуміє під критикою», одночасно вибачаючись, що компетенція Ради міністрів була, як відомо, «істотно обмежена» (8 :

255). І міністр фінансів Хефнер додає, що він ніс би відповідальність за те, що зобов'язання НДР не були б згадані перед Народною палатою. У репліках, у формі питань, дано перші вказівки про втрату *знецінення*, заборгованості й темпах інфляції НДР. Нарешті, допит уряду досягає вищої точки в тім, що питання спрямоване голові Ради міністрів, наскільки дозволяє компетенція Конституції Народної палати, та відповідальність Ради міністрів все-таки була б обмежена. Якщо застосування звичного серед членів партії слова «товариші» залишалось ще некоментованим, то доктор Шюрер кричить заступникові голови Ради міністрів і голові Державної комісії: «Ми є тут у Народній палаті!» – і він виправляє себе спішно. Так і міністр Державної Безпеки Mielke використав слово «товариші», одержав за це неувяну репліку: «У цій палаті сидять не тільки товариші». Після чого він сказав: «Все-таки, я люблю всіх людей». З вуст міністра Державної Безпеки ця пропозиція була як цинізмом, так і абсурдністю. Загальні вигуки невдоволення спонукають Mielke, нарешті, все-таки до того, щоб він «вибачився за цю помилку», проте, міністр намагався в своєму виступі під час дискусії дати оцінку Державній Безпеці як людинолюбній організації, що взяла на себе турботи й потреби громадян і передала далі компетентним установам. При цьому *мало місце зміцнення мови Народної палати*. «Ми повідомили товаришів про ці всі питання», – сказав Mielke і ввів у цю пропозицію характерні й одночасно *зрадницькі дужки*: «Я кажу тут правду чи ні»? Складно сказати, чи представляв Mielke щодо цього вислову «Державна безпека в інтересах трудящих», він звернув увагу на те, «щоб наші трудящі змогли повідомляти про їхні турботи й потреби», а Держбезпека мала б «винятково тісний контакт з усіма працюючими людьми» (8, с. 263). Хан Модров був обраний головою Ради міністрів. Народна палата повертає своє конституційне становище, а члени уряду сідають на лаву підсудних. Нагорі й унизу місця чергуються, і виникає нова асиметрія, при якій депутати мають ініціативу. Аккламація парламенту до законопроектів уряду замінюється виправданням уряду перед парламентом. Тому що депутати визнають власну провину й не виконують роботу колишніх партійних працівників і державних функціонерів, не зважаючи на ухильні відповіді, не чинять ніякого опору, суперечка проходить порівняно з їхньою політичною вагою чудово, без агресії, тон суперечки залишається переважно ввічливим. Остання, подібна до допиту, частина суперечки – це розчарований крок, «діалог з населенням».

Парламент НДР програс свою мову. Задовго до 3 жовтня 1990 року єдність була вже закладена в головах і стала центральною темою короткого останнього строку повноважень законодавчого органу Народної палати. Тема єдності виступала на конструктивному засіданні обраної Народної палати на передній план, а також саморозпуск парламенту як переважна й повністю нетрагічна мета роботи знову обраної Народної палати, історично розглянений, дійсно нечуваний процес у німецькій історії парламенту. Це, звичайно, бажання всіх депутатів прийняти негайно відрегульовані відносини з Німецьким Бундестагом, тому що дуже важливо, щоб обидва німецькі парламенти проводили державне злиття активно, і не тільки злиття уряду, народу, але й злиття політичної мови. Ми усвідомлюємо, що процес об'єднання Німеччини мав бути занесений у Європейську угоду. Берлін – це розділене місто, затиск між Сходом і Заходом, повинен знову стати політичним і культурним центром Європи й спільною столицею в об'єднаній Німеччині. НДР стала «Noch НДР». Майже створеною є з самого початку орієнтація в політичних відносинах Федеративної Республіки Німеччини. Уже регламент нової Народної палати Німецької Демократичної Республіки від 12 липня 1990 року є сумішшю регламентів старої Народної палати й Бундестагу, пристосованого до сучасних відносин. Переважно становище Боннського парламенту сприймалося в легких формулюваннях. На це вказує, наприклад, *протиставлення реплік*. «Нова Народна палата орієнтувалася майже повністю на Боннський зразок і керувалася, наприкінці все більш чітко Боннськими партіями. Щодо цього об'єднання було виконано політично раніше, а пізніше, під час виборів від 18 березня 1990 року, воно вимагало тільки «практичного виконання» (9, с. 30). У Тимчасовій Народній палаті й Народній палаті 50-их років був звичайний процес, те, що президент починав засідання *без звертання* до відповідних ораторів пленуму, однак, до президентів «*дуже шанованих*»: «**Пане президенте!**» «**Meine Damen und Herren!**» – звертався до депутатів. Від звертань до конкретних осіб, наприклад, тодішній депутат ХДС, що заміщає президента Народної палати, Отто Нушке також при нагоді звертався: «**Мої високошановні дами та добродії!**» (10, с. 12). Проте звертання «Meine Damen und Herren!» мало місце саме пізніше, до початку 60-их років, і залишалось прийнятним нерідко й до «дорогих депутатів». Перед президентом і депутатами треба було говорити, якщо був присутній голова Державної Ради, звертання «шановний» або «високошановний». Час від часу голова Державної Ради й президент Народної палати, коли вони пропонували Вільгельма Піка на посаду президента, використовували такі звертання, як: «**Шановні!**», «**Дорогі депутати!**». У Народній палаті після «повороту», а також по виборах від березня 1990 року залишилася стандартна форма звертання. Зрозуміло, що тепер також є такі форми звертання: «**Дорогі депутати!**», «**Дорогі депутати нашого вищого парламенту!**», «**Шановні депутати!**», «**Дорогі колеги!**», «**Пане президенте!**» та інші. У Народній палаті до й після березня, загалом, дійсна справа йшла чемно. Зайву ввічливість можна пояснити як ознаку недостатньої готовності до відкритої розбіжності й відсутньої поляризації. Перебільшена ввічливість може розцінюватися остаточно, як симптом недостатнього професіоналізму. Але також і те, що послідовність «*попутних питань*» може з'являтися в протоколі, хоча вони не були передбачені тоді в дійсному регламенті, і від їхньої допустимості пленум відмовляється тільки мажоритарно, звичайно, не говорить про суверенний обіг з правилами гри парламентської комунікації» (11, с. 10). У Народній палаті по виборах березня тільки окремі репліки створюються вперше в історії парламентаризму НДР, хоча їхнє загальне число – тільки частка того, що становить собою в Німецькому Бундестазі. У багатьох репліках, які були дійсно доведені частково, мова йде про *сховані супутні (попутні) питання*. Докори й *Abqualifikationen* відносно рідкі, у протоколі звичайні «*міжсимптоми*», «*відкликання невдоволення*», «*сміх*», «*обурення*», «*заклики протесту*», «*рух*», «*безладдя*». Президенти, що перебувають на посаді, відносно довго виступали, дійсно використовували *репліки*: *голосно думали, припускалися помилок у процесі, а також виражали особисті*

думки. Це мало значення особливо тоді, коли доктор Геппнер виконував службові обов'язки на пленумі. Також у новій Народній палаті була відсутня переважно готовність до *відкритої розбіжності*. Зокрема це, звичайно, траплялося під час Великої коаліції. Але навіть коли СДПН вийшла зі Східноберлінської коаліції, ніяка дійсна суперечка не починалася в суперечці навколо договору об'єднання. У рішенні Народної палати говориться, що «Кубики впали вже давно».

Підсумок: Більше 40-а років парламент НДР мав Народну палату і її характерну мову; однак, це був той захоплений – вітаючий «псевдо – парламентаризм». Після подій у жовтні / листопаді 1989 року з'явилася комунікація, що набирала поступово характер відкритого діалогу, тимчасовий парламент обговорення в співробітництві з яким центр створював Круглий стіл – законні передумови для виборів у березні 1990 року. Вибори в березні повинні були б призвести до створення *робочого парламенту*, що діяв би тільки як установа, якій доручено проведення заходу для замовленого виборцями НДР проекту «німецької єдності». «Парламентаризм НДР не знайшов власну мову після «повороту», а, мабуть, тільки елементи власного стилю: можливість для відносно – стихійних внесків до мови, коротких обговорень із президією, більш довгі виступи президента, що перебуває на посаді, ввічливі звертання, ввічливо – негарантований, тільки при нагоді негативно розширений мовний спосіб, ніякого обміну між урядом і опозицією, вкрай мало й, навряд, чи агресивні репліки, тільки небагато елементів шоу. У той час як НДР описала об'єднання двох німецьких держав як, начебто, девіз про її роботу і, подані в ній партії впадали в усе більшу залежність від її Боннських родинних організацій. НДР програла шанс на власну мову й самостійну політику.

Джерела та література

1. (а) Burkhardt, Армин Социальное дело, речевое дело и текстильные изречения. А. Reinachs Философия права и современная лингвистика. Тюбинген (= ряд относящейся к германистике лингвистики 69). 1986. – S. 116 и на сл.стр.
2. (б) Катай, Ханс – Ахима Организация, процесс и функции Немецкого Бундестага. В: Süßmuth, Рита (Hrsg). (1989): Немецкий парламент. Со статьями В. Геблера, В. Кесзеля и Ханс – Ахима Роля. Берлин – Кёльн. 1989. – S. 238.
3. (в) PVK = Временная Народная палата Германской Демократической Республики. Берлин, – 1949, S. 7.
4. (г) Джес, Эггарт Народную палату ГДР: права и процессы по конституции и политический Paraxis. В: портной, Hans – Peter / Вольфганг Цех (Hrsg): право парламента и практика парламента в Федеративной Республике Германии. Berlin – New Йорк. 1989. – S. В 1821 – 1844.
5. (д) Буркхардт, Армин Между монологом и диалогом. Парламент, его язык и мир Zwischenrufens. Berlin – New Йорк. 1993. – S. 167.
6. (е) Burkhardt, Armin Между монологом и диалогом. Парламент, его язык и мир Zwischenrufens. Berlin – New Йорк. 1993. – S. 169.
7. (ё) Дикманн, Вальтер Политический язык – Политическая коммуникация. Статьи докладов – Проекты. Хайдельберг. 1981. – S. 265.
8. (ж) VK = Народную палату Германской Демократической Республики. 1. – 10 избирательный период. Берлин в 1950 – 1990. S. 9/ 232 – 263.
9. (з) Burkhardt, Армин « Стенография является вообще зловещим делом!» (Конрад Аденауэр) К языку немецкого парламентаризма. Часть II. в: Новая стенография – графическая практика 41, № 3. – 1992. – S. 30 и на сл. стр.
10. 10.(и) PVK = Временную Народную палату Германской Демократической Республики. Берлин в 1949 / 50.
11. 11.(й) Холлай, Вернер К истории парламентского языкового действия в Германии. Исторически – прагматичный эскиз на примерах из первых заседаний учредительных собраний. В: журнал для литературоведения и лингвистики – 47, 1982. – S. 10 – 48.

Калугина Т.В.

СИНТАКСИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ПРОНОМИНАЛЬНО– КОНЪЮНКЦИОНАЛЬНЫХ КОНТАМИНАНТОВ

Язык является одним из сложнейших объектов научного познания, так как всегда существуют факты, не вмещающиеся в традиционные рамки. Развитие лингвистики в XX веке привело к необходимости расширения научного кругозора за счет нестандартных явлений языка, к которым относятся и контаминанты. В русистике они получили название гибридных слов, были отнесены к переходным явлениям языка, но вследствие неизученности и сложности не получили должного освещения. В настоящее время назрела необходимость выявления их семантической и функциональной специфики, определения их грамматического статуса.

Цель статьи – показать своеобразие контаминантов на синтаксическом уровне. **Актуальность** исследования заключается в том, что именно синтаксическое функционирование контаминантов наиболее ярко показывает их двойственную грамматическую природу. При характеристике синтаксического функционирования контаминантов, помимо традиционного описания синтаксических функций, учитывается валентность местоименно–союзных контаминантов и их употребление в качестве уточняемых слов.